

Recenzija udžbenika *Komparativni medijski sistemi* (2025)

Autorke udžbenika:

Doc. dr Marta Mitrović, Univerzitet u Nišu - Filozofski fakultet

Doc. dr Ana Milojević, Univerzitet u Beogradu - Fakultet političkih nauka

Izdavač:

Univerzitet u Nišu - Filozofski fakultet

Recenzentkinja:

Doc. dr Marijana Matović, Univeritet u Beogradu – Fakultet političkih nauka

Knjiga *Komparativni medijski sistemi* Marte Mitrović i Ane Milojević predstavlja originalan i značajan doprinos studijama novinarstva i komunikologije, ali i drugim disciplinama u okviru društvenih nauka koje se zanimaju za komparativni i sistemski pristup medijima. S obzirom da na ovu temu postoji deficit literature na srpskom jeziku, ona bez sumnje popunjava važnu prazninu u domaćoj medijskoj biblioteci značajnoj ne samo za studente, nego i za medijske radnike, istraživače kao i sve one koji žele bolje da razumeju značaj i kompleksnost teme kojom se knjiga bavi.

Pažljivim razvijanjem teorijskih pristupa, najvažnijih koncepata i kritika, Marta Mitrović i Ana Milojević za svoje čitaoce postepeno grade analitički okvir koji će im poslužiti za proučavanje konkretnih medijskih sistema, njihovih unutrašnjih strukturalnih dinamika i promena sa kojima se danas suočavaju. Jasan didaktički pristup vidljiv je već na nivou organizacije poglavlja koja se otvaraju konciznim objašnjenjem osnovnih pojmova i ključnih reči, nastavljaju odmerenim i jasnim prikazom najvažnijih referenci i kritika a onda zatvaraju pitanjima za diskusiju kao i praktičnim zadacima. Ovakvom strukturom autorke ohrabruju čitaoce na aktivno učenje i podizanje kritičkih kompetencija.

Već na početku se upoznajemo sa sistemskom perspektivom i različitim pristupima u proučavanju (medijskih) sistema. Određenje pojma prate i najvažnije kritike koje kontrastiraju statičnost u odnosu na razvojni put, ističući značajan odnos strukture i procesa. Spretno se krećući se između stabilnosti i promena, autorke uspešno ukazuju na važnost i jednog i drugog uzimajući u obzir društveno-političke kontekste u kojima se medijski sistemi razvijaju. Ovaj deo knjige, autorke završavaju u savremenom digitalnom okruženju, podvlačenjem značaja „razvojnog puta“, o čemu je pisao i Danijel C. Halin. Na ovu diskusiju se oslanja poglavlje posvećeno klasifikaciji medijskih sistema. Ono sadrži „malu istoriju“ razvoja normativnog pristupa u analizi medijskih sistema koja se kreće od Četiri teorije štampe, preko odmicanja od ovog normativnog modela uvođenjem novih indikatora do Fuksovih šest idealno-tipskih medijskih sistema koje je definisao oslanjajući se na političku ekonomiju. Ovakav teorijski pomak omogućava precizniju detekciju stvarnih razlika između konkretnih medijskih sistema. Iako je hronološki kasnije nastao, Fuksov model predstavlja dobru uvertiru za odeljak koji je posvećen teorijskom objašnjenju dimenzija modela koji nude začetnici komparativnog pristupa, Halin i Mancini.

Poglavlja knjige se lako nadovezuju, pa tako naredno fokus pomera bliže merivim jedinicama analize kao što su dimenzije i sa njima povezani setovi indikatora. Krećući se od opštih koncepata i podela, preko definisanja najvažnijih dimenzija i sa njima povezanim setovima indikatora autorke stižu do opisivanja tri modela koji su ponudili Halin i Mancini, a koji ujedno čini centralni deo udžbenika i neizbežan segment teorijskog okvira. Na kraju teorijskog dela, autorke nude dva poglavlja koja se ukazuju na izazove za analizu savremenih medijskih sistema - pitanja globalizacije i smeštanje u digitalno doba. Izazovi globalizacije otvaraju pitanja granica nacionalnih država, kojima medijski sistemi pripadaju. Prolazeći kroz najvažnije aspekte ovog pitanja autorke zaključuju da je razvoj digitalne sfere proširio nacionalne medijske okvire na način kojim i sama postaje važna dimenzija u proučavanju medijskih sistema. Odeljak koji se odnosi na digitalno okruženje posvećen je pregledu revidiranih, ali i novih dimenzija i indikatora čiji je razvoj pratila tehnološka revolucija. Ovim Mitrović i Milojević zaokružuju teorijski deo i učvršćuju analitički aparat neophodan za razumevanje drugog dela knjige u kome je prikazana njegova aplikativna vrednost.

U nastavku, prateći ključne indikatore, autorke nude pregled izazova za razumevanje konkretnih medijskih sistema - tri zapadne (SAD, Velika Britanija i Nemačka) i tri nezapadne zemlje (Kina, Rusija, Turska). Na kraju, prikazan je opis ključnih karakteristika medijskih sistema u tranziciji čime nas uvode u poslednje poglavlje koje posvećeno medijskom sistemu Srbije.

Ovakom veštini razvijanjem teorijskog aparata, autorke podržavaju čitaoca u njegovoj radoznalosti i učenju o medijskim sistemima. Korišćenjem hronologije u prikazu razvoja komparativnog i sistemskog pristupa, sa jasnim fokusom na ključne koncepte, ideje i autore, ali i uvođenjem najvažnijih kritika one obezbeđuju put za artikulisanje njihove jasne argumentacije, kojom uspešno balansiraju teorijsku dubinu i pristupačnost.

Stil i struktura knjige omogućavaju jednostavno kretanje kroz gradivo, dok njen sadržaj nudi jedinstvenu sintezu komparativnog pristupa. Budući da udžbenik predstavlja jedno od retkih domaćih izdanja koja se bave komparativnim i sistemskim pristupom izučavanja medija, i koja nude analitičke smernice i primere za izučavanje konkretnih medijskih sistema – ovaj udžbenik predstavlja nezaobilazno štivo za sve koji se bave medijima i komunikacijama. Pored retkosti, prednosti ove knjige su njena jasna struktura i didaktička vrednost koja se ogleda u sažetim i jasnim objašnjenima pojmova na početku, kao i veštini pitanjima za dalju diskusiju i praktičnim zadacima na kraju svakog poglavlja. Tema knjige je važna i savremena jer, u širem smislu, podstiče razmišljanje o kapacitetima medijskih sistema za promenu koje potiču ne samo od globalizacije ili iz tehnološkog razvoja, nego i iz dinamika unutar političkih kultura, naročito zemalja u tranziciji, koje teže da sisteme drže u stagnaciji. Knjigu odlikuje besprekoran pregled najznačajnije literature.

Komparativni medijski sistemi su temeljno, promišljeno i odlično strukturisano delo koje pruža pouzdanu osnovu za razumevanje složenosti savremenih medijskih okruženja. Izuzetno će biti korisna studentima novinarstva i komunikologije, medijskih i političkih nauka, sociologije, ali i svima onima koji su zainteresovani za sistemsku i komparativnu analizu medija. Njena dodatna vrednost je u tome što doprinosi i razvoju kritičkog mišljenja, jer pored analitičkog aparata, na jednom mestu nudi dovoljno podataka za bolje razumevanje konteksta u kome se rad medija odvija, i u kome nastaju medijske poruke. Tako, ona postaje neophodno štivo za sve one koji žele da razvijaju svoja znanja i veštine neophodne za evaluaciju različitih medijskih tekstova. Slobodno

možemo reći da knjiga koju su ponudile autorke Marta Mitrović i Ana Milojević zaslužuje mesto u biblioteci svakog ozbiljnog studenta i istraživača medija, ali i radoznalog građanina koji želi bolje da razume svet u kome živi.

Beograd, 25.4.2025.

Doc. dr Marijana Matović

Univerzitet u Beogradu | Fakultet političkih nauka

Odeljenje za novinarstvo i komunikologiju

Adresa: Jove Ilića 165, 11000 Beograd, Srbija

E-mail: marijana.matovic@fpn.bg.ac.rs | marijana.matovic@gmail.com

Mobile: +381653331717